

DEMOKRATİKLEŞME ADI ALTINDA
DEMOKRASİNİN VAZGEÇİLMEZ UNSURU OLAN YEREL YÖNETİMLERDEN VE
YERİNDEN YÖNETİM ANLAYIŞINDAN VAZGEÇİLMİŞTİR

TBMM'den alelacele geçirilen ve ilgili kurumların, belediyelerin ve meslek örgütlerinin görüşleri alınmadan hazırlanan "Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"yla demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan yerel yönetimlerin sayısı azaltılmakta, merkezi otorite daha da güçlendirilmektedir.

Türkiye'de belediye sayısı 2000 yılında 3.228 düzeyindeyken, 2009 yılı yerel seçimleri sonrasında, 2010 yılında Büyükşehir Yasası ve Belediye Yasası'nda yapılan değişikliklerle 2.950'ye indirilmiştir. TBMM'den geçen son düzenlemeyle 1591 belediye daha kapatılmakta, belediye sayısı 1.359'a indirilmektedir. Bu sayıya yeni kurulan ilçe belediyelerinin eklenmesiyle sayı 1.384 olmuştur. Bu durum AKP'nin iktidarda olduğu 10 yılda belediye sayısının yaklaşık % 60 azalması anlamına gelmektedir.

Demokratikleşme sağlanacağı, halkın katılımının artırılması, mahalli idarelerin sürekli biçimde geliştirilmesi ve etkin hizmet üretme kapasitesine sahip hale getirildiği gerekçesi ile hazırlandığı iddia edilen "Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"la demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan yerel yönetimlerden 29 il özel idaresinin, 1.591 belde belediyesi ile 16.082 köyün tüzel kişiliği kaldırılmakta, büyükşehir sınırlarındaki beldeler mahalleleri ile, köyler ise mahalle olarak ilçe belediyelerine katılmakta, diğer illerde tüzel kişiliği sona erdirilen belde belediyeleri de köye dönüştürülmektedir. Yasa kapsamına alınan 13 il ile birlikte büyükşehir sayısı 29'a çıkmaktadır. Ülkemizin kamu idaresinde önemli değişimlere yol açan değişiklikler öngören düzenleme ile yerinden yönetim anlayışından vazgeçilmektedir. Kurulması öngörülen *Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi* bu durumu değiştirmemektedir. Aksine merkezi idarenin yerel üzerindeki kontrolünün artmasının bir aracıdır.

Düzenleme, Anayasa'ya ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na aykırıdır.

Öngörülen sistem ile yerel yönetimden vazgeçilmekte merkezi otorite güçlendirilmektedir.

Yerel yönetimler Anayasa'da il özel idaresi, belediye ve köy olarak sayılmaktadır. Kapatılan il özel idaresi yerine "Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi" adı altında Anayasa'da yer verilmeyen yeni bir yapılanma öngörülmektedir.

Belediyelerin kapatılması, köylerin mahalleye dönüştürülmesi yereli yok sayan, yerel yönetimleri kapatan ve etkisizleştiren, merkezileşmeyi yoğunlaştıran bir modeli öngörmektedir. Ölçeğin genişlemesi, demokrasinin gelişmesine değil, kontrol adına otoritenin artmasına yol açacaktır. Merkezi idarenin, yerel yönetime doğrudan müdahalesini olanaklı kılan bu yeni yapılanma ile merkezileşme güçlendirilmektedir. Yerel yatırımlara yönelik karar ve tercihlerin belirlenmesinde etkin rolü olan seçilmişlerin oluşturduğu il genel meclisleri yerine idarenin atanmışları geçecektir. Bu durum Anayasanın 127. maddesinde yer verilen "yerinden yönetim" ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Cumhuriyet tarihinden daha da eski kuruluşa sahip belediyelerin de içinde bulunduğu yerel yönetimlerin, yeterli tartışma yapılmadan kapatılması, belde yaşayanlarına hiç söz hakkı verilmemesi, **Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın "yerel yönetimlerin sınırlarında, bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz"** ilkesine açıkça aykırıdır.

Söz konusu düzenleme, demokrasinin geliştirildiği iddialarının aksine yerel yönetim kültürünün silinmesi anlamını taşımaktadır. Yerel yönetim birimlerinin kapatılmasıyla belediye hizmetinin en yakın ilçe merkezinden karşılanacak olması hizmete erişimi ve kararlara katılımı neredeyse imkansız hale getirmektedir ve Anayasa'nın 127'nci maddesinde yer verilen "yerinden yönetim" ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Ayrıca, il özel idaresi yerine yeni oluşturulan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi ile merkezi idarenin sınırsız yetkisi bir kez daha genişletilmiştir. "Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi"ne "gerektiğinde" merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ile "görevini yerine getirmedeği durumlarda" diğer kurumların yetkisinde olan görevleri de yapabilme görevi verilmiştir.

Belediye Hizmetlerine Ulaşmak Daha Da Zorlaşacaktır

Büyükşehir Belediyesi sınırlarının 2004 yılında pergel ile genişletilmesi sonrasında büyükşehir sınırları "il geneli"

olarak düzenlenen İstanbul ile Kocaeli illerinde 8 yıllık süreçte yaşanan deneyim göstermiştir ki, büyükşehir-ilçe arasında var olan mevcut yasal yetki ve güç dağılımı ile bu sistemde hizmetlerin aksamadan sürdürülmesi olanaklı değildir.

Sınırsız kontrol tutkusu nedeniyle sadece yetki sınırını genişletme amacıyla yapılan bu düzenleme; belediye sınırlarına uzak yerlerde yaşayanların hizmet almasını zorlaştırarak bazı kesimlere ulaştırılmasını neredeyse imkânsızlaştırırken, bir yandan da su, kanalizasyon gibi hayati önemde olan hizmetler pahalılaşacaktır. Önceki deneyimlerde açıkça görüldüğü üzere daha önce mahalleye dönüştürülen yerlerde yaşayanlar açısından yoksullaşma artmıştır.

Mevcut yetki ve güç dağıtımı ile sınırların genişlemesi, belediye hizmetleri açısından hizmetin de genişlemesi ve yaygınlaşması anlamına gelmemektedir. İlçeler göz önüne alınarak oluşturulan yeni belediyeler ile birlikte, belediyelerin mekânsal dağılımında da dengesizliğin büyümesine yol açacaktır. Özellikle dağınık olarak yer alan ve mahalleye dönüşmesi öngörülen köylere hizmet götürülmesinde önemli aksaklıkların çıkması kaçınılmazdır.

Yerleşmelerin tarihiyle, kültürüyle bağdaşmayan, tepeden inme kararlarla ilçelerin, belediyelerin parçalanması, ortadan kaldırılması orada yaşayanların aidiyet duygusu yok edilerek kendi tarihlerinden ve kültürlerinden uzaklaştırılmasını amaçlamaktadır.

Belediyelerin teknik hizmet götürme kapasitesinin yetersiz olduğu bilinmektedir. Bu düzenlemeyle hâlihazırda yeterli hizmet veremeyen belediyelerin az sayıda personel ile genişleyen bir coğrafyaya hizmet götürmesi mümkün görülmemektedir.

Yeni Bir İmar Affını Öngörmektedir

Yasada yapılan düzenlemeyle köy tüzel kişiliği ortadan kaldırılan ve mahalleye dönüşen yerleşmelerdeki önemli bir bölümü kaçak yapı niteliğinde olan mevcut yapıların ruhsatlı sayılması bazı koşullara bağlanmış olsa dahi, bugüne kadarki uygulamaların bize gösterdiği bunun bir genel af niteliğine dönüşme riski taşıdığı yönündedir.

Afet ve risk maskesiyle tüm ülke topraklarını hiçbir kurala ve koşula bağlı olmaksızın ranta açan "Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun"un kabulü üzerinden daha 1 yıl geçmeden, Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yapılan değişiklikle kaçak yapılmış yapıların ruhsata bağlanmak istenmesi, AKP Hükümeti'nin samimiyetsizliğini bir kez daha göstermiştir. Bu tasarı planlama ve yapılaşma politikalarında 1940'lı yıllardan beri sürdürülen ikiyüzlü yaklaşımın son örneğini oluşturmuştur.

Yoksulluğun artmasına yol açacaktır.

Yasa ile köylü kendi yaşam alanı üzerindeki tüm yönetim haklarını kaybetmiştir. Artık köy alanları belediyeler için yeni yatırım alanı haline getirilerek rantın tamamı belediyelere aktarılmaktadır. Bu, aynı zamanda zaten çok azalan tarımsal faaliyetlerin de ortadan kalkmasına yol açacaktır. Ayrıca köylüler ücretsiz eriştiği altyapı hizmetleri için bedel ödemek zorunda bırakılmaktadır. Bu durum tarım ve hayvancılıkla geçinen dar gelirli köylüleri daha da yoksullaşacaktır.

Köy tüzel kişiliklerinin kaldırılması ile orman köylerinin kentsel ranta açılması kolaylaştırılmış, yabancılara toprak satışının önü açılmıştır.

TMMOB, Cumhurbaşkanını yasayı veto etmeye çağırıyor:

TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu olarak Sn. Cumhurbaşkanını; "Demokrasi yaygınlaştırılıyor" gerekçesiyle, meslek örgütlerini, bilim insanlarını görmezden gelerek hazırlanan, Anayasa'ya ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na aykırı olan, ülke kamu idare sistemine darbe vuran, köy tüzel kişiliklerinin kaldırılması ile orman köylerinin kentsel ranta açılmasını kolaylaştıran, yabancılara toprak satışının önü açan, bir kez daha ülkemizin doğal zenginliklerinin onarılamayacak biçimde zarar görmesine, talanına yol açacak bu kanunu TBMM'ye geri göndermeye çağırıyoruz. 22.11.2012

Fikri DÜŞÜNCELİ

TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu Sekreter